МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

23 квітня 2026 року

Харків – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

23 квітня 2026 року

Харків
ХНМУ
2026

УДК 159.9:616.89

Редакційна колегія:

М'ясоєдов В. В. – голова, ректор Харківського національного медичного університету, д.мед.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України;

Савєльєва Н. М. – перший проректор з науково-педагогічної роботи Харківського національного медичного університету, д. мед. н., професор;

Кривошапка О. В. – проректор з науково-педагогічної роботи Харківського національного медичного університету, к.мед.н., доцент;

Наконечна О. А. – проректор з наукової роботи Харківського національного медичного університету, д. мед. наук, професор;

Кадикова О. І. – декан І медичного факультету Харківського національного медичного університету, д. мед. наук, професор;

Абасалієва О. М. – в.о.зав кафедри загальної та клінічної психології Харківського національного медичного університету, к. психол. н.;

Соколова І. М. – професор кафедри загальної та клінічної психології Харківського національного медичного університету, д. психол. н.;

Забєліна О. С. – викладач кафедри загальної та клінічної психології Харківського національного медичного університету.

Клінічна психологія та психічне здоров'я: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 23 квітня 2026 р.). Харків : Харківський національний медичний університет, 2026. 116 с.

У збірнику представлено матеріали науковців, практичних психологів, викладачів, здобувачів вищої освіти та фахівців у сфері психічного здоров'я з різних регіонів України. Доповіді присвячено актуальним проблемам клінічної психології, психічного здоров'я, психотерапії, психологічної реабілітації, кризової та травмофокусованої допомоги, психосоціальної підтримки в умовах війни, а також сучасним підходам до професійної підготовки фахівців психологічного профілю.

Наукове видання рекомендовано науково-педагогічним працівникам, психологам-практикам, психотерапевтам, докторантам, аспірантам, магістрантам, здобувачам вищої освіти та всім, хто цікавиться сучасними проблемами клінічної психології та збереження психічного здоров'я.

Автори публікацій несуть відповідальність за дотримання авторського права, точність цитування, достовірність наведених фактологічних даних, а також за граматичні й стилістичні помилки.

УДК 159.9:616.89

ЗВ'ЯЗОК КОГНІТИВНИХ ВИКРИВЛЕНЬ МИСЛЕННЯ З ПОКАЗНИКАМИ ПОСТТРАВМАТИЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ *Сердюк В. В.*	88
ІНТЕГРАЦІЯ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНИХ ПІДХОДІВ У КЛІНІЧНІЙ ПРАКТИЦІ З ОРІЄНТАЦІЄЮ НА ПРАКТИЧНІ КЕЙСИ *Соколова І. М., Глущенко Т.В.*	89
ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЯК ПРОСТІР ПІДТРИМКИ ПРОФІЛАКТИКИ ТА ІНТЕРВЕНЦІЙ *Соколова І. М., Забєліна О. С., Лейман В. О.*	91
СУЇЦИДАЛЬНА ПОВЕДІНКА У КОНТЕКСТІ ПРОФІЛАКТИКИ РАННЬОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИЗОВОГО ВТРУЧАННЯ *Соколова І. М., Заїка Є. В.*	92
ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОД СТІЙКОСТІ: РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ТРАНСГЕНЕРАЦІЙНОГО НАРАТИВУ *Солякова О.П.*	93
НЕСТАБІЛЬНІСТЬ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ ЯК ПАТЕРН ПРИ МЕЖОВОМУ РОЗЛАДІ ОСОБИСТОСТІ *Талавира С. В.*	94
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В УМОВАХ ВІЙНИ *Тарасенко О. А.*	95
ОСОБЛИВОСТІ ТРИВОЖНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ *Татаурова К.Ю.*	97
ЕМПАТІЯ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПСИХОЛОГА *Тонконог М. О.*	98
ПОНЯТТЯ «ТРИВАЛИЙ ТРАВМАТИЧНИЙ СТРЕС» В РАМКАХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ *Федотова Т. В.*	99
ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ РЕФЛЕКСІЇ ТА САМОРЕГУЛЯЦІЇ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ *Харь А.Т.*	100
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ В КОНФЛІКТІ *Ходак А.О., Красіна А.В.*	101
АЛЬТЕРНАТИВНІ НАПРЯМКИ ПРОФІЛАКТИКИ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ ПОРУШЕНЬ У ПІДЛІТКІВ І РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СЬОГОДЕННЯ *Холявицька Л.В.*	103
ПРОФІЛАКТИКА ТА ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ У ПАЦІЄНТІВ ІЗ ГЕНЕРАЛІЗОВАНИМ ПАРОДОНТИТОМ СЕРЕД ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ЗОНІ БОЙОВИХ ДІЙ *Худякова М.Б.*	104
ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКІВ ІЗ ПРОЯВАМИ РИЗИКОВАНОЇ ТА ДЕЗАДАПТИВНОЇ СЕКСУАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ *Чернова В.К.*	106
РОЛЬ ПОЗИТИВНОЇ ПСИХОЛОГІЇ У ЗМІЦНЕННІ ПСИХІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ *Чернова В. К., Лебедєва А. О.*	109
СТІЙКІСТЬ ЯК РЕСУРС ПОДОЛАННЯ КРИЗ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ *Шейко А. О.*	110
ВПЛИВ РІВНЯ ТРИВОЖНОСТІ НА ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНОГО	111

процесу пов’язані з тим, що воєнні події руйнують ті опори, які в пізньому віці мають особливу вагу: звичний ритм життя, соціальні зв’язки, відчуття безпеки та передбачуваності. Водночас здатність до адаптації визначається не лише силою зовнішнього стресу, а й тим, чи зберігає людина похилого віку можливість залишатися включеною у стосунки, спиратися на власний життєвий досвід і відчувати особисту значущість попри зміну обставин. Отже, психологічна підтримка в цих умовах має бути спрямована не тільки на зниження тривоги, але й на відновлення відчуття суб’єктності, зв’язку з іншими людьми та смислової опори в повсякденному житті.

ОСОБЛИВОСТІ ТРИВОЖНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Татаурова К.Ю.

Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

Проблема тривожності серед здобувачів медичних закладів вищої освіти набуває все більшої актуальності в умовах підвищеного психоемоційного навантаження, що зумовлено специфікою їх навчання. Водночас збройний напад країни агресора створює ситуацію реальної небезпеки та перебування здобувачів медичних закладів вищої освіти у стані хронічного стресу.

У межах психологічного наукового дискурсу тривожність розглядається як багатовимірний феномен, що виникає як реакція на невизначену, ймовірну загрозу. У такому стані в організмі активуються фізіологічні процеси, які спрямовані на підготовку до такої загрози. Вона може проявлятись як нормальна адаптивна реакція або як патологічний стан, що супроводжується порушенням психоемоційного стану та дезадаптацією. Згідно з концепцією Ч. Спілбергера тривожність розрізняють як відносно сталу індивідуальну властивість особистості або ж як ситуативну, тобто тимчасовий емоційний стан, що виникає внаслідок впливу зовнішніх стресових чинників.

Студенти медичних закладів вищої освіти нерідко переживають тривожність, що ймовірно зумовлена навчальним процесом високої інтенсивності. Разом з тим, вона може супроводжуватись їх індивідуально-психологічними особливостями (перфекціонізм, завищена самокритика тощо), які доцільно розглядати як чинники формування особистісної тривожності. Таким чином, тривожність майбутніх лікарів зумовлена комплексним поєднанням зовнішніх та внутрішніх факторів. При цьому, внутрішні фактори (індивідуально-психологічні особливості) здатні підсилювати ситуативну тривожність.

Тривожність у майбутніх лікарів має певну динаміку залежно від етапу навчання. На початкових курсах вона може бути пов’язана зі зміною середовища, першими іспитами та необхідністю опанування великого обсягу інформації. У цей період тривожність ймовірно переважає як ситуативна та є реакцією на нові обставини та невизначеність у навчальному процесі. На старших курсах у майбутніх лікарів тривожність ймовірно змінюється і може виникати стосовно наближеності клінічної практики, що передбачає застосування набутих знань в реальних умовах та усвідомлення відповідальності за прийняті рішення щодо діагностики та лікування пацієнтів. На цьому етапі тривожність набуває більш стійкого характеру та зумовлена переходом від теоретичного навчання до практичної діяльності.

Водночас, із формуванням професійних компетентностей та набуття впевненості у власних знаннях, у здобувачів медичного закладу вищої освіти рівень внутрішньої напруги може мати тенденцію до зниження. Одним із чинників, що цьому сприяє, є розвиток адаптивних копінг-стратегій, які забезпечують успішне подолання труднощів у навчання та адаптацію до професійного середовища.

Отже, тривожність у здобувачів медичних закладів вищої освіти є складним явищем, яке формується під впливом зовнішніх (інтенсивність навчання, умови війни) та внутрішніх (індивідуально-психологічні особливості) чинників. Вона має динамічний характер і змінюється залежно від етапу професійної підготовки, та може виконувати адаптивну і дезадаптивну функцію. Важливим ресурсом зниження тривожності виступає формування

ефективних копінг-стратегій і професійної впевненості, що сприяє психологічній стійкості майбутніх лікарів.

ЕМПАТІЯ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПСИХОЛОГА

Тонконог М. О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, м. Полтава, Україна

Професійна діяльність психолога безпосередньо пов'язана з міжособистісною взаємодією, у межах якої важливими є не лише мовленнєві та поведінкові навички, а й здатність розуміти емоційний стан іншої людини. Саме тому професійно-комунікативна компетентність психолога охоплює не тільки вміння будувати контакт, підтримувати діалог і добирати адекватні способи спілкування, а й особистісні якості, що забезпечують змістовність і психологічну глибину взаємодії. Серед таких якостей особливе місце посідає емпатія, оскільки вона дає можливість сприймати переживання співрозмовника, точніше розуміти його внутрішній стан і вибудовувати спілкування на основі довіри та емоційної чутливості.

У процесі фахової підготовки майбутніх психологів проблема розвитку емпатії набуває особливої ваги, оскільки саме в цей період формуються засади професійного спілкування, ставлення до клієнта та індивідуальний стиль комунікативної взаємодії. Недостатній розвиток емпатії може зумовлювати формальність контакту, зниження чутливості до емоційних проявів іншої людини та ускладнення професійної взаємодії. Натомість її сформованість посилює змістову сторону спілкування, сприяє глибшому розумінню співрозмовника і виступає важливою особистісною основою професійно-комунікативної компетентності психолога.

Професійно-комунікативна компетентність психолога охоплює сукупність знань, умінь, навичок і особистісних якостей, які забезпечують ефективну взаємодію з клієнтом у процесі професійної діяльності. Її зміст не обмежується технікою спілкування або володінням мовленнєвими засобами, оскільки психологічна допомога передбачає глибше розуміння внутрішнього стану іншої людини, уважність до її емоційних проявів і здатність будувати контакт у ситуаціях психологічної вразливості. У цьому сенсі професійне спілкування психолога має не лише інформаційний, а й емоційно-смисловий характер, що висуває підвищені вимоги до його особистісної підготовленості. Дослідники комунікативної компетентності підкреслюють, що вона тісно пов'язана з розвитком соціального інтелекту, гнучкості у взаємодії та вмінням адекватно сприймати співрозмовника.

У структурі професійно-комунікативної компетентності особливе місце належить таким характеристикам, які забезпечують не просто зовнішню успішність спілкування, а його психологічну змістовність. Для психолога важливо не лише почути слова клієнта, а й зрозуміти емоційний підтекст висловлювань, вловити переживання, що не завжди виражаються прямо, та зберегти таку форму контакту, за якої інша людина відчуває прийняття й безпеку. Саме тому професійна комунікація в психологічній практиці передбачає поєднання раціонального аналізу, емоційної чутливості та здатності до регуляції власної поведінки. За відсутності цих якостей спілкування може набувати формального характеру, що знижує його терапевтичний потенціал.

Емпатія у психології розглядається як здатність розуміти емоційний стан іншої людини, співпереживати їй та емоційно відгукуватися на її переживання без втрати межі між власним і чужим досвідом. Це не зводиться лише до співчуття або емоційної чутливості, оскільки емпатія включає також когнітивний аспект – уміння бачити ситуацію з позиції іншої людини, усвідомлювати мотиви її переживань і правильно інтерпретувати її емоційні реакції. І. Штих визначає здатність до емпатії як компонент професійних здібностей психолога, підкреслюючи її значення для глибини професійного контакту та адекватності психологічної